

Nr. 11
An. V.I.

133

Gherla
1/13
Jun.

AMICULU MAMEI

Apare in 1/13 si 15/27 a lunei. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

DRACULU.

— *Novela originala.* —

(Urmare)

Colo 'n midilocolu satului se mai vedea o diare la o casutia mica.

La usi'a casei era unu canu culcatu in pragu, si tremura de friga. — In casa siadeau la focu doue femei; un'a betrana, si sbarcita, alt'a tamera si frumoasa ca o pena verde.

Anuti'a si cu mama-s'a.

Betrana torcea unu caiuru bucitu, copil'a raschia. Miti'a dormia in aghetiu si unu grelusiu canta dupa cuptoriu.

Copila aredim raschitoriulu de cuptoriu.

— Mama draga, — multu me frangu si me resfrangu; dar' — noi avu sfersitu bunu! Uita ca era mi se incalcesce tortulu. Ori catu me straduescu, din gresiu in gresiu; nu da Diu se facu doue bune dupaolalta.

— O, mancete fet'a padurii, ce mai feta imbuimucita mai are man'a!

— Imbuimucita diu!

— Seii tu drag'a mamei ce se faca omulu deca i se incalcesce tortulu?

— Ce?

— Se-lu descalsca!

Betrana se intarita a rida; — dar' Anuti'a puse capulu pe mana si statea pe ganduri.

— Ei mama draga, greu descalscesci ce s'a incalcitu odata. Mie mi-s'a incalcitu mintea si nu mai sciu de capulu meu. Gandescu si resgandescu, dara totu mai multu me incalcescu. Pierde-mi-oiu mintea, sciu bine, nu mai de mi-o-asia pierde catu de curandu.

— Ei, ei! Rogute de ce?

— Rogute de ce! Dar' n'am de ce mama? Pentru ce 'si pote omulu pierde mintea, deca n'am eu de ce mi-o pierde? Oh, amu eu pentru-ce mama draga!

— Ai dio puiu la mamei! Cum se n'ai? — Vine binele impenatu, vine cu po'a plina si se mbie, si se mbunese, si ti-se desmerda, — tu intorci capulu, te uiti pe dealuri; — nu-lu vedi catu e de frumosu, nu-lu audi ce dice, nu scii ce-ti aduce.... Si incepi bieta a te daoli si a te bofi ca o nebuna. — Ai dio drag'a mamei, — cum se n'ai? Vine noroculu, in pola cu mere, in budie cu miere, si se pune cole la ferestra, si se uita cu ochii lui cei mandrii. Si se face si se n-trece ca unu copilu, — si se n-trece, si mai striga: tu Anuti'a, ien' haid' pana ici, — in pola mere, in budie miere, — da vti tu Anuti'a? — Si Anuti'a cea buimucita siede la focu, se uita pe horau: — Vai maicutia, uita catu e de negru hornulu, vai maicutia catu e lumea de afumata, vai maicutia ca pline-su tote de scrumu si de funingine. Cumu se n'ai tu de ce te superu intiept'a mamei si minteos'a mamei?

— Mama draga, — biele e ca hain'a 'n tergu; aceea 'ti folosese care 'ti nimere! Eu amu iubitu pe Petrea morariului, cu elu mi-amu petrecutu dilele copilariei, si numai elu mi-e dragu. Doriamu se-i fiu miresa si deca nu-i potu fi, nu mi-a fi bine in veci.

Ei drag'a mamei, nepriceputa esci tu! Scii tu ce e dragostea? Visulu copiiloru. Visedia, ridu, plangu, se spari, saru si vorbescu prin somnu, — si candu se trediescu, fugu tote, si se trediescu ca li-e fome. Eca asia-i dragostea votra nebune de voi, fete imbuimucite.

— Eu n'am avutu altu bine 'n lume decatu dragostea. Acestu bine lamu perdutu, si altulu nu asceptu.

— Hm! Scii tu ce e binele? Binele e banulu! Banulu stapanesce lumea, si imperatii, — pe bani cumperi bine, — si tata si mama si totu ce doresti. Nu este dragutiu cu ochi mai frumosi decatu banulu. Candu

te uiti in faci'a banului, in ochii lui cei stralucitori si sprâncenati: uiti tóte, numai pe elu 'lu vedi. Elu te face falosa si mandra si sumetia, te face frumo'sa si de vèlfa, si 'ti redica cinstea preste toti ómenii, Vedintái tu vre-odata o hartie de cele pestritia, asia sprincenata cá o nevèsta zeluda? Cum ride, cum luminédia, stralucesce! Dragostea se ruginesce, trece, móre — dar' banulu nu. Banulu si betránu e dragostosu; si de trece tóta dragostea 'n lume, dragostea banului nu trece. Ochii lui totu frumosi remânu, si binele e cu elu ori unde se duce.

Anuti'a tacea si plângea.

Betrân'a continuà cu vorba mai mângaitóre, măsurându cuvintele cu socotéla.

— Tu nebuna de tine! Nu cugeti tu la vèlfa ce-i avé tu, la cinstea si la cunun'a ta? — Nevést'a bocotanului, nevést'a lui Jonu Ciupea, fruntea satului, flórea nevesteloru! La baserica fruntea femeiloru, la jocu flórea nevesteloru, la tóta nunt'a nanasia mare, la tóta serbatórea femeí'a cea de rëndu. — Ori unde te-i ivi in casa, cinstea casei, la mésa fruntea mesei. — Se-ti dica boerésa, se-ti inchine preste mésa, se te aléga dintre t oti — — Hm, hm, dio n'ai tu minte tu Anutia?

Anuti'a nu dicea nimica. — Totu tacea, si priviá lungu in diarea focului. Privirea ei erá intetita, visatóre cá si privirea unui morbosu.

Odata — cá din serinu — tipà unu típetu sfasietoriu si se prinse cu manile de anima.

— Ce e? Anutia! Ce ti-e Anutia draga?

Anuti'a suspina desu si greu.

— Vai mama, mi-se rumpe anim'a 'n dóue. Asia me junghe cev'a, aci la anima.

Mama-s'a 'si udà mânile si începù a o frecá pe temple; ér' Anuti'a dadù cursu liberu lacrimeloru ce-i viniáu.

Betrân'a începù a o mângaiia; ér' ea se scolà merse la feréstra incóti pe gardin'a ferestei, si privi afora in lumea cea alba.

— Apoi omu cu minte si omu harnicu cá Ciupea nu este 'n satu, drag'a mamei, — continuà betrán'a. A vinitu in satu cásu copilu seracu, dar' a fostu harnicu si a agonisitu, — si cátu e de avutu astadi! 'Mi aducu aminte cá erá ucenicu la móra, ucenicu seracu, cu plautia mica; apoi dupa unu tēmpu si-a cumperatu mosie. Dintái mai mica, apoi mai mare, si 'n urma totu mai anare. — Astadi elu e putredu de avutu, si stapânulu lui morariulu, e serantocu si astadi. Cându a moritu morariulu si a remasu copilulu, adeca Petrea morariulu — flusturatulu acel'a — nu i-a lasatu nici atât'a cu cátu se-i cumpere pândia pe obradiu. Ér' uceniculu lui celu harnicu si cu minte e bocotanu. — Apoi nici nu e asia betránu, Anutia! E plesiugu, cá s'a gânditu multu, dar' nu cugeti cátu e de teneru.

Anuti'a nu mai audia ce vorbesce mama-s'a. Totu priviá pe feréstra la lumea cea alba si frigurósa.

Si cum priviá ea asia gânditóre — odata tresari. Faci'a-i deveni rumena.

Se scolà dela feréstra, si esi afara.

— Unde mergi tu Anutia?

— Mergu maicutia pâna afara!

Si a esitu afara pâna in pragu.

Colo la portitia statea Petrea morariulu si priviá spre ea.

Anuti'a statù unu momentu si-lu cunoscu.

Nu dise nimica; dar' porní spre elu.

— Tu esci Petre?

— Eu, Anutia! dise elu incetu.

Anuti'a sari la elu, 'lu imbratiosia cu amēndóue mânile, i puse capulu pe peptu si începù a plânge, — dar' a plânge cu unu plânsu de care se rumpe anima de omu.

Petrea nu erá preparatu la o asemenea scena; statea si nu sciá unde se începá vorb'a.

— Anuti'a nu dicea nimica. Nu poteá scóte o vorba, plansulu si suspinulu o nadusia.

— Tu Anutia! o mai graf Petrea, si acoperindu-o in glug'a lui se o scutéscá de vēntu i striase capulu la sēnu.

Dar' Anuti'a plângea si tacea. Cá si cându ar' dice: taci Petre ast'a o-amu doritu, si acum'a 'su ferita, lasà-me se moriu.

— Anutia draga! Numai o vorbà amu vinitu se te intrebù.

Din casa se audí gur'a betranei:

— Tu Anutia, unde esci tu Anutia?

Anuti'a se spariá isi desfacù manile de pe lānga elu, i privi in ochi tare si afundu.

— Mēi Petre! Dica lumea ori-ce, vorbésca ori-ce: — eu nu voiu fi nevést'a altui'a in veci. Mergi si 'ti petreci; fă-ti voie buna se nu rida cei rei de dorerea t'a; — si cându vei voi vino, eu te aseceptu.....

— Tu Anutia — se audí mam'a din casa si se audí usi'a cârtiaindu in tiētiēni.

Anuti'a se desfacù din bratiale lui, si fugi. Mama-s'a o 'ntalni pe pragu.

Petrea nu avù tēmpu se-i spuna unu cuventu de mângaiere.

Si vai multa mângaiere i-ar' fi trebuitu serman'a.

II.

E nópte.

Ventulu sufla si siuera; se pare cá unu sierpe uriesiu fluiera in chinurile mortii.

Fartun'a alérga pe vai, si scutura din aripi fulgi de néua.

Portile se batu in tiētiēni, câni scancescu pe su feresti, si cev'a ce vine si bate in ferésta, ispitesce pe omulu pecatosu.

Vai de omulu cu pecate!

La mór'a din capulu satului erá diare, o diare blānda si prietenósa.

Mór'a inghietiasc; nici unu zuietu nu se mai audia. Numai colo 'ntrunu délu departe se audia urlāndu unu câne — póte de frigu, séu de uritu.

Petrea taiase pétr'a morii, si o lasà asia. Gerulu inghietiasc sporiulu. Frigulu, acestu vrașmasiu alu omului seracu, déca n'a potutu intrá in casa, s'a viritu in móra. Acolo i face reu unde póte, cá omulu celu reu.

Petrea intrá in casa.

Mâti'a dormiá pe vétra, unu cariu ródea intr'o grinda; altu sunetu nu se audia. Numai colo afora pe câmpu, ah, ce vreme de blastemu!

In casa nu erá nimenea. Si asia cum taceáu tóte, si asia cum audiaí vēntulu fluierāndu, cum vedeai din cându in cându foculu huhuindu repede cá si cându s'ar' spariá de omulu celu reu — de vēntu — asia 'ti viniá o gródia.

Langa cas'a morii erá o odaia mica câtu o camara. Acolo nu intrá nimene in veci, numai betrán'a, man'a lui Petrea.

Ace'a erá sânta cá o baserica.

Colé vineri sér'a intrá betrán'a in camer'a ei si nu esíá pâna in mediulu noptii.

Asia o-a apucatu Petrea de copilu, si asia curgea lucrulu si astadi.

Betrân'a erá evlaviósa cá o femeia santa. Tiêníá ajunu tóta Vinerea; si sér'a intrá in odaiti'a ei. — Ce facea acolo nu spunea nimenui, nu scieá nimene in veci; dar' scíáu cei de casa cá déca intrá ea sér'a in capel'a ei, poteá se-i arda cas'a in spate, poteá se arda lumea dintr'unu capetu pâna intr'altulu: ea nu audiá, nu vedeá, nu scíá nimic'a, pâna in mediulu noptii.

La mediulu noptii esíá, imbucá cev'a ce dá Ddieu, graiá o vorba catra Petrea: dormi tu Petre dragulu mamei? Dormu mama! Dormi puiulu mamei, dormi. — Apoi se culcá.

Asia a crescutu Petrea pâna a fostu mare. S'a fostu dedatu cu grelusii babii si nu-si mai facea lucru cu ce n'are de asíu face.

Dar' cum ajunsese mai maris'oru — scíi firea omului — i vini lui totusiu se afle ce face biét'a betrána in odai'a ei nóptea.

Nu s'a rebdatu, si o-a pânditu.

In fruntea casei erá o mesutia mica; pe mesutia o icóna sânta dela Nicul'a, icón'a precestei. Lânga icóna de-a drépt'a si de-a stêng'a dóue faclii de cêra aprinse. Betrân'a statea in genunchi inaintea icónai, cu mânilé puse cruce, si cu ochii spre ceriu. Se rogá lui Ddieu.

Petrea erá copilu bunu; n'a voíu se supere pe biét'a betrána. Nu i-a dísu in veci nimic'a.

Asia aflamu pe evlaviós'a mama in nóptea ce o descrisemu.

Vêntulu batea, furtun'a i-se aruncá in ferestri cá unu gotioiu sburdalnicu, — cá si cându ar' vré sè o sparie. — Ea nu audiá vèntulu, — ea numai un'a vedeá: pe Ddieu acolo susu, undeí eráu ochii tièntiti.

Mediulu noptii se apropiá. Cocosii inceputa a cântá; dintâiu unulu, apoi altulu, si in urma dela tóta cas'a.

Betrân'a se parea cá nici nu resufa.

Petrea se puse pe vét'ra cu capulu pe mâna.

I erá greu capulu, dar' i erá mai grea anim'a. In capu gânduri grele, in anima doreri grele. Vai bune dóue târuri, de cari se rumpe omulu.

„Petreceti Petre, petreceti si fi cu voie buna, se nu rída cei rei de dorerea ta!“ — asi'a-i díse Anuti'a; si elu totu la vorbele ei cugetá.

Credu dio io: petreceti — déca si-ar' poté petrece omulu nacagitu!

Petreci dieu, cu ce nu e de a-ti petrece — cu dorerea.

Cá asia-e dorerea — mánce-o foculu; déca te vede separate nu se lasa de tine cá muierea cea rea si pe-catósa. Atât'a te amagesce pâna te pune bine.

Intr'unu tîmpu se deschisè usiti'a cârtiaíndu, si esí bab'a, palida serman'a cá unu chipu de cêra.

— Rogute tu fetumeu, pentruce nu dormi?

— Ma furatu gândurile mama, si vedu ca me uitasemi ací.

Lasa-le pustíului gânduri! Nu-ti cerni dilele cu ele. Calcate dragulu mamei!

Betrân'a se puse colé pe cornulu vetrei, 'si facú cruce, si ciná.

Petrea se uitá lungu la ea. — Odata incepù:

— Mama, se nu te superi pe mine, — asíu întrebá cev'a.

— Ce, dragulu mamei?

— Pentru-ce atât'a postu, atât'a ajunu? Pentru-ce atât'a lucru tainuitu in rogatiunea d-tale? Esci betrána si slaba, Ddieu nu poftesece atât'a suferintia dela unu omu betránu.

Betrân'a — cum incepù Petrea vorb'a — se puse pe gânduri. Privi unu tîmpu in focu, in diarea aceea rosie — apoi 'si sterse ochii cu cornulu naframei.

— Esci mare fetumeu, e vremea se scii, — ti-oiu! spune!

Petrea se uitá la ea; si betrán'a incepù:

— Acusi se implinescu siepte ani dragulu mamei, decându amu pusu o legatura inaintea lui Ddieu, si legatur'a mi-o voiu impliní. — Siese ani, unspredece luni si dóue septemani s'au implinitu, — mai amu dóue septemani, — Si in dóue septemani se va aretá voi'a lui Ddieu — apoi, — tóte-su in mân'a Domnului, fie voi'a lui. — O legatura ai avutu mama?

— Taci Petre si asculta! — Nu amu fostu noi totu asia de seraci cá si acum'a. Nu dieu! Aveamu stá-ricica, dar' buna, dela Ddieu; si éca intr'o dí fora de norocu o-amu pierdutu tóta. Ddieu ni-o-a datu, si omenii cei rei ni-o-a luat. Ni-o-a datu intr'o viétia lunga, ba in dóue si in trei, — si ómenii cei rei ni-o-a luat in-tr'o clipita.

— Vai de mine mama, ce-mi spuni!

— Ascépta inca, nu ti-amu spusu nimic'a. Ti-oiu spune de acuma.

Bab'a se 'ntinse si togmí tatiunii pe focu, apoi continuá:

— Cându m'amu marítatu amu fostu féta seraca — bunaminte cum e si Anuti'a; dar' erámu sírguitóre. Tatalu-teu — fie iertatu — inca erá copilu seracu. Tra-gea 'n brésd'a domnului de primavér'a pâna tómn'a, si munciá si agonisia o mosióra ce-i remasesè dela parinti unde facuse si ei robotele. — Hm, credu dio io! Asia credea lumea cá e seracu, dar' n'a fostu seracu. — Dupa-ce m'amu marítatu, mosiulu teu mori; dar' pe patulu de mórte ne chiamá la sine si scóse dela capulu patului unu sâculetíu. Éta dragii mei — díse elu, totu ce amu. — Voi se mai díca cev'a, dar' i veni unu jun-ghiu — suspiná odata, de dóue ori, — inchisè ochii si murí.

L'amu ingropatu cu cinste, cum se cuvine. L'amu facutu comandare, amu datu pomene si l'amu petrecutu din lumea ast'a pe-catósa.

Apoi amu cautatu ce ni-a lasatu. Unu saculetíu plíau de bani, — argintu cum e spum'a laptelui. — Poteamu se fimu fericiti pe tota viét'i'a.

„Aid' se ne cumperamu boi, aid' se ne cumperamu mosii — díse fie iertatulu! Ba, díseiu eu, — haid' se sporímu! se punemu banu pe banu, truda pe truda, se lucramu se muncimú pâna suntemu teneri. — Ni-a dá Ddieu copii, se le facemu stare, se póta díce dupa noi: Ddieu se-i ierte si se-i odichnéscá!

Si aveamu — gândesci cá si acum o vedu — aveamu o salba, inca dela o mósia a mea fie iertata, o salba grea de taleri, — taleri de cei betrani, de pe vremea lui Bunaparte imperatu. — Mèi barbate — díseiu ie, se amu si eu parte — si 'mi deslegaiu salb'a, cu doi-spredece taleri imperatesci. Apoi aveámu o caldarusia,

o-*amu* scosu din camara, *amu* pusu salb'a pe fundu, apoi banii cei mosceniti, de-asupr'a, si asia, asiediati bine i saparamu amendoi colé in camara.

Nu a sciutu omu pamenténu, n'a sciutu nici camesi'a de pe noi ce avemu si ce nu avema.

Nó barbate, la lucru!

Si ne-*amu* prinsu de lucru. Mosiór'a o lucrámu bine, mór'a — pe atunci erá mai buna si mai mare — ámblá bine, tacs'a erá mica, — traiámu din puçinu si pe tóta diu'a mergeámu mai 'nainte cu unu pasiu.

Lumea dícea cá suntemu seraci, dar' noi sciámu ce sciámu, si lasámu lumea se díca ce va voi. Gur'a omeniloru e cá morisc'a copiiloru ce o punu in vèntu. Déca are vèntu: ambla ori vrei ori ba.

Vedi tu dragulu mamei, Jonu Ciupea e bocotanu; dar' atunci erá uceicu in mora la noi Unu anu a slugitu aci, unu anu intregu. — Ce e dreptu, erá omu harnicu si ascultatoriu. — Dar' Ddieu ni-a mesuratu nóue alta sorte, si lui éra alt'a. Póte cá i-a fostu mai dragu lui Ddieu, póte cá s'a sciutu rugá mai bine, si a avutu mai multu norocu.

— D'apoi mama, d'apoi?

— Ne mergea bine dragulu mamei!

De câte ori aveámu o sumulitia de bani adunati, bani noi, — sapámu caldarasi'a, comór'a nóstra, — si adaugeámu sumuliti'a la cealalta, si éra o acoperiámu.

Ni-a datu Ddieu uru fetiorasiu, pe tine puiulu mamei — gândesci ca si acum'a te vedu, asia erái de grasu si de dudulucu cá unu pepene, dar' sbierái, sbierái vai, cá unu cimpoi.

— D'apoi?...

— Apoi — apoi — cu incetulu devenisi marisoru. Si cu câtu mai mare cu atátu erái mai bunu.

Odata dice fie iertatulu: tu nevésta, haid' se cumparamu locuri la câmpu, casa si vorisce, juncani teneri, vaci cu lapte, oitie, si ce trebue la casa; — se fimu si noi cá ómenii.

Bine, barbate — díseiu eu.

Scií cumu e omulu, ni erá doru se intramu si noi intre ómeni.

Am chiebatu pe pop'a, ni-a facutu molitva, cu tréba buna; si 'ntralta dí pâna-n diua, numai noi améndoi, eu si tatateu, saparamu — ce? separamu giele si lacrimi.

— Mama! strigá Petrea cá junghiatu.

— Loculu golu si banii dusi!

— N'ati aflatu banii?

— Nu, pâna 'n díu'a de astadi! Dar' *amu* aflatu atâtea lacrimi, Dómne, atâtea lacrimi câte n'a cursu din doi ochi de omu. Bata-lu lacremile mele!

Banii inse cá banii: dar' dupa unu reu vine altulu. Eu *amu* plânsu si m'amu daolitu, dar' tatateu a picatu la patu de superare.

Éca asia cu incetulu, uitându-me cu ochii la elv, se uscá pe petióre ingalbiniá si sè sfèrsiá. I-*amu* chematu preoti, s'au imbracatu in odajdii sánte, i-a facutu maslu, i-a cantatu si i-au cetitu; dar' Ddieu nu s'a induratu, si mi l'a luatú cându 'mi erá mai reu, cându aveámu mai multa lipsa de elu.

A moritu si l'amu ingropatu.

Acum'a din totu ce avusemi, 'mi remasese dóue: unu copilu micu si unu Ddieu mare; unu copilu micu si neputintiosu si unu Ddieu mare si tare.

Si *amu* dísu asia: tu femeia nebuna, nu superá pe Ddieu cu lacremile t'ale, incredete in celu ce dá hrana paseriloru, viétia vermiloru si scapare celui prigonitu. — Si câtu *amu* dísu asia, gândesci cá Ddieu iatr'o clipita mi-a iataritu anim'a, mi-a luminatu mintea si sufletulu.

Si *amu* facutu o legatura. M'amu prinsu de postulu precestei, pe siepte ani. — Cá postulu si rogatiunea nu ne insiéla fetumeu. Ddieu e dreptu; elu resplătesce si pedepsesce cá unu tata, cá unu Ddieu. Elu ni tramite de multeori rele, si ne córca; cá omulu s'ar increde deca i-ar' merge totu bine; dar' dreptatea lui e sáuta, cá scií cum cânta pop'a: Cine este Ddieu mare cá Ddieulu nostru.

Si *amu* dísu asia: lasá, cá oru trece díle, si oru trece luni si oru trece ani, — si la tempu, ce scií cum si ia ce forma, se va aretá voi'a lui Ddieu la lumin'a sorelui. Nici nu scií de unde, va vení reulu asupr'a celui peatosu, si Ddieu va tramite mângaiere celui nemângaiatu.

Si s'a implinitu siese ani unspredece luni si dóue septemani. Mai *amu* dóue septemani, — si iatr'acestu tēmpu dreptatea lui Ddieu se va aretá. — Io credu, io sēmtiescu, io sciú, cá Ddieu nu iasiela.

Betráu'a statú, 'si stórse ochii de lacrimi, si mai stági foculu.

Afora fluierá vèntulu, si plângea si se batea câtu te ámplea gródia.

(Va urmá)

V. R. BUTICESCU.

Vremea si Iubirea.

— Din alegori'a „Vremea si Iubirea“ de Carmen Sylva, publicata in Almanachulu societatii „Romani'a Juna.“ —

Vremea.

Sferele totu mai umbla, eterulu totu straluce;
Tárdiú ori mai de vreme cu tóte se voru duce;
Mâna i-o tiénu in ramuri, l'apesu la radacina
Si-alu lumei arboru mândru murindu mi se inchina,
De suflu vescediesce si frundiale-i usióre
Se mistuie in flacari, cenusia trecutóre.

Iubirea.

Eu suntu iubirea si téma n'amu
O vreme, de tine,
Cá-ci tóta lumea eu o *amu*,
Ea e pentru mine;
Cá-ci aeru si eteru remânu ale mele
Si flori si-ale sórelui radie si stele;
E mare poterea in care me'ncrediu
Cá-ci tu omori, iar' eu crediu;
Déca sioptescu unu micu cuventu
Atragu si cieriuri si pamentu,
Cá-ci se cutremuru lumea potu,
Déca sarutu, traiesce totu.
Cântarile mândre din peptulu meu,
O vreme seraca,
Voru resuná cu dragu si doru
Si n'oru se mai tréca.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XXII. Preliminarii; scrierea in secolele demultu trecute; incercari ortografice cu litere latine in evulu nou.

(Urmare.)

Oficialitatea limbei slavóne la Romani sí domnirea ei in baseric'a romana continua sí in acesta epoca. Dér' cu tóte acestea spiéretulu desceptatoriu alu evului nou face, de limb'a rom. apuca acumu iacetu pe iacetu sí din ce in ce mai multu pre aripe. Dias'a e acumu cunoscuta sí scrisa chiaru sí in strainetate, bunaóra la curtea sultanului Mahomedu II., fiulu lui Baiezidu, celu ce in dílele lui Petru Aronu voda alu Moldoviei liberédia pre la a. 1464 unu pasportu in limb'a rom. („idiomate Valachico“) unoru negociatori poloni, cari aveá se tréca prin Moldavi'a¹⁾. Éra din secl. XVI. incepu a esí la ivéla nu numai varii codici de cárti cumu sí diplome principesci séu scisóve sí diferite acte private scrise romanesce, ci avemu dejá — dupa une índice inca necertificate, depre la a. 1546 (Catechismulu de Sabíiu), se-curu iase depre la 1577 (Psaltirea lui Coresi) — sí opúri romanesce tiparite.

Tóte acése primitie ale literaturii rom. proprie se scrisera sí respective se tiparira cu caractre cirilice. Cândi mai susu aretaramu, cá usulu limbei slave vechie sí cu ea alu litereloru ciriliane la Romani, dupa tóta probabilitatea, datédia depre la mudioculu evulu mediu, de candu cu certele inversiúnate dintre patriarhia Romei vechie sí Romei nóue pentru jurisdicțiunea asupr'a Iliricului sí a Bulgariloru, cari certe pre la mudioculu seclului XI. se finira cu totalea rumpere a base-ricii orientali de cátra cea occidentale²⁾

108. Adevératu, cá principele Demetriu Cantemiru stabili acea ipotese primite sí de altii³⁾ dupa care folosirea limbei sí scrisórei slavice la Romani s'ar fi inceputu mai antáiu sí antéiu dupa conciliulu florentinu, a. 1459, la carele participá sí Damianu metropolitulu Moldaviei. Ast'a s'ar fi templatu anumitu la instignatiunea contrariloru unirei basericesci legate la Floren-ti'a intre orientali sí occidentali, cá nu cumva Románii prin limb'a scrisa cu litere latine aducundu-si a minte de originea loru latina, se se induplece a se reuní cu baseric'a Romei vechie. Instigatoriuulu primariu se fia fostu metropolitulu Teoctistu, de sange bulgaru. Din ura cátra baseric'a apuséna chiaru sí cartile sí documentele romanesce, scrise mai inainte cu litere latine, se se fia arsu dupa acelu conciliu. Tóte acestea se se fia intem-platu domíndu in Moldavi'a Alesandru celu bunu, éra in Munteni'a Radu celu mare.

Inse cá se tacemu, cá Alesandru celu bunu pre tempulu memoratulu conciliu nu mai erá in viétia, sí cá neci Greg. Urechia, nece alti cronicari mai vechi nu sciú nemica de templarea unui lucru asiá de memora-bile, cá celu din ipotesea cantemiriana: crisóve sí alte urme istorice, referitórie la cestiunea acést'a sí dejá in-dejetate, mai curendu demustra contrariulu. Amintim

¹⁾ B. P. Hasdeu Archiv'a ist. a Romániei, Bucuresci 1872, t. II. pag. 60.

²⁾ Acestu operatu, partea I. pag. 63—64.

³⁾ G. Sincai sí Sam. Clainu in prefat. gramaticeii rom. din 1780; P. Maioru istor. p. inceputulu Rom. in Dacia, scl.

ací dintr'insele diplom'a principelui Romanu deiu a. 1392 despre carea cronicariulu Mirone Costinu atesta, cá me-tropolitulu Dositeiu o aflase la monasteriuulu Pobrat'a sí erá scrisa slovenesce, cum aréfa inceputulu sí capetulu diplomei, cari amentitulu cronicariu le cittedia la tecs-tulu loru originariu slavouu. Mai departe in cronic'a versificata de metropolitulu Dositeiu se afirma, cá prin-cipele Romanu in diplomele tieriei se numiá sí intitulá „samoderjavets“ (=a. tocratu), va-se-dica totu slavonesce. In fine, cá se trecemu preste numeróse alte crisóve mol-davo-muateniane descoperite in dílele nóstre sí scrise prin secele XIV—XV. tóte in limb'a slavóna sí cu li-tere ciriliane, ipotesea lui D. Cantemiru se restórna sí prin bibli'a slovenesca manuscripta, ce o vedíuse pre la inceputulu seclului presiate Paulu Solarich in Veneti'a la Joane Pericinotti, scrisa frumosu cu man'a monaculu Gabriele din monastirea Némtiuului la a. 1429, sub prin-cipele Alesandru celu bunu sí dómu'a lui Marinu'a.¹⁾

Sí precumu opiniunea cantemiriana, intogmai se spulbera in ventu speranti'a, de a aflá prin archivele polone anumite crisóve romanesce dia secele XIV—XV. Editoriuulu codicelui diplomaticu alu regatulu Poloniei, Mati'a Dogiel, face adeca in opulu seu oserbarea, cá „in archiviulu Poloniei, de unde trase diplomele sale, se gasescu in limb'a romana mai multe scrisori omagiali din partea principiloru moldaviani, déra neafáadu-se in Cracovia nimené, care se scia romanesce, nu le-a potutu publicá, ci s'a multiamitu a aretá numai cupriusulu loru dupa registrulu archivalu.“²⁾ Aste scrisori suntu vre treidiece sí un'a la numeru, siepte din secl. XIV., cele-alte din seclulu urmatoriu, de sub principii Petru, Romanu, Stefanu I., Alesandru, Elia sí Stefanu II. E'e aru fi fóra indoieála de cea mai mare interese pentru istori'a literaturii sí limbei rom., deca presuumerca lui Dogiel despre limb'a loru s'ar fi adevéritu; dorere inse, nu se adevéri. Dupa asigurarea ilustrulu nostru B. P. Hasdeu, care in cestiunatul archiviulu le cercetá sí scrútá, suntu cáte tóte scrise in limb'a slovéna. Scriptur'a loru cu litere cirilice sí, dupa mod'a tempului de atunci, cu preseurtari seduse pre editoriuulu codicelui din vorba a conjecturá, cu aru fi fiindu scrise romanesce, pentru cá-su de la Romani.

Asiadéra incátu pentru tempurile demultu trecute nu potemu vorbi de scrierea limbei nóstre cu litere latine.

109. Ramarcabile e inse faptulu, cá mai deodata cu inceperea literaturii nóstre proprie in evulu nou nu unulu dintre scrietorii romani mai eruditi, ba sí dintre neromanii cari se ocupara ceva cu poporulu nostru sí cu limb'a lui, incede mai cu deadinsulu a reflectá sí la modulu scrierei acesteia, la caractrele scripturali. Par' cá unoru scrietori de acesti-a le vine lucru curiosu, candu dinsii la facl'a scientiei vedu dinainte-si o limba asemene celei italiene, franceso-provinciali, ispano-portugali, o limba de origie sí fisionomia invederetu latina, déra imbrohodita sí ascusa in sdrentiele ciriliane. Ei vedu necuvienti'a sí asiá-dicundu nenaturalitatea acestui lucru; drept'ce se apuca sí facu une modeste sí timide incercári de a serie romanesce cu literele strabune sí de a aretá estmodu lumei nobilile traseture origina-

¹⁾ Dobrowsky Institution. ling. Slav., prefat. pag. XV. Ci-pariu Analecte, pag. YXIX. not. 3.

²⁾ Matth. Dogiel. Codex diplomat. regni Polonine, Vindob. 1758, fol. t. I. pag. 597 not.

rie ale romanéscăi, ale acestei fiice multu-patite a Romei vechie.

Primulu, carele relative la obiectulu nostru nutriá asemeni convictiuni, a fostu marele logofetu moldavianu Luc'a lui Stroe Lupu, contempuranulu cronicariului Gregoriu V. Urechia de la finele seclului XVI. Acum acestu cronicariu, cá s'í alti scrietori neromani inaintea s'í scrietori romani s'í neromani in urm'a lui, asemenea indata la inceputulu cronicului seu mai multe cuvente moldo-romanesci cu respectivele latine s'í francese.¹⁾ Déra Luc'a Str. Lupu, nu se multiamesse cu atát'a; ci cá se dé amicului seu Sarnicki, legistu polonu, o proba despre latinitatea limbei nóstre, i scrie in 1593 „Oratiunea Domnului“ séu „Tata-lu nostru“ cu litere latine, care numitulu legistu o publicá intogmai in prefatiunea la codicele diplomaticu alu legiloru remnului Poloniei editatu de din-sulu cu patru ani mai tardíu²⁾

Prin acésta L. Str. Lupu se face inceputoriulu, parintele filologiei latino-romanesci, cumu cu dreptu cuventu oserba B. P. Hasdeu³⁾, carele descoperi acestu in sene micu, déra pentru acea nu pucinu pretiosu monumentu limbisticu romanescu. Intr'adeveru Lupu nu remane numai prelanga scrierea rogatiunei Domnului cu litere latine, ci merge unu pasu s'í mai departe: se adopera a purificá limb'a, inlocuindu mai multe vorbe straine cu altele, ce i se pareá mai bune s'í mai originarie latino-romanesci. In privint'a ortografiei vedi-bine cá dá numai-decátu preste dificultáti, cari i-se stavilescu in cale mai alesu din partea celoru dóue vocali oscure s'í a celoru trei consune derivate, dificultáti, cu cari avura a se luptá s'í urmatorii, s'í cu cari ne mai luptámu s'í noi pana in diu'a de asta-di. Pentru acea scrietoriulu „oratiunei Domnului“ lavédia între ortografi'a italiano-francesa s'í între cea polona, de ce, cu consideratiune la greutatea inceputului, nu ne potemu nice decátu mirá.

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASI.

Printre stânci...

Printre stânci farmecătorie,
Ce-si pierdu culmea susu in noru,
Am trecutu plângendu trecutul
Dileloru fora de doru;

Mesurámu din adéncime
Vêrvulu loru piramidalu,
Precum vulturulu spre ceriuri
Si ié sborulu triumfalu.

Si-am gânditu: cá suvenirea
Aici nu m'a sci urma,
Si cá dorulu de aicea
Nu se va sci furisiá,

O! dar' fia 'nalta-o stanca
Si-unu profundu nemarginitu,
Anim'a n'are hotare
Dorulu sbóra neopritu;

Si 'n profundulu unei rípe
Si pre vervulu unei stânci
Anim'a este espusa
Totu la-asia doreri adénci.

V. B. MUNTENESCU.

¹⁾ Mich. Cogalniceanu *Cronicele Romaniei*, Bucuresci 1872, pag. 131.

²⁾ Sarnicki *Leges regni Poloniae, Cracoviae 1597.*

³⁾ B. P. Hasdeu „*Column'a lui Traianu.*“

MATRACHI SI FECIORII SEI.

— Amintiri din trecutu. —

(Fine.)

Mi-aducu aminte, c'odata findu paremi-se in a cincea seau a siesea clasa gimnasiala in Suceva — venisemi in diu'a de craciunu acasa la Mittocu cu doi prieteni si colegi de-ai mei: Gherasimu si Vasili Preliceanu. Ei s'au miratu candu au auditu ca in satulu nostru se afla o ceta de ostasi din arm'a venatoriloru, cu scopu de a pune man'a pe unii dintre Matrachenii pentru nisce pradatiuni.

Esindu noi tustrei a dou'a di de catra sera la preumblare si ajungendu pana la o propinatia, inaintea carei'a jucáu flacái si fete, ne opriramu puicu ca se primimiu joculu. Atunci se apropia de noi unu venatoriu caporalu, care ni se recomanda si incepe a vorbi cu noi. Intre altele caporalulu ni spuse ca-i din Praga si dreptu dovéda ni aratá o epistola, pe a carei prima facia susu in drept'a se aflá tabloulu orasiului seu natalu in miniatura. Convorbirea decurse in limb'a nemtiasca si caporalulu nostru se aretá facia de noi fórte prietenosu. Mai pre urma, candu noi studentii voiámu se ne pornimiu spre casa, caporalulu ne pofti se visitamu si locuinti'a sa. I-i facuramu pe voe. Din vorba 'n vorba ajungemu la cas'a lui Jonu a lui Matrachi. Caporalulu deschide usi'a si ne poftesce inainte. Unu simtiu de durere m'a cuprii sa, candu amu vediutu acea casa frumósa prefacuta in casarma.

La intrarea nóstra, camu dóue-dieci seau póte si mai multi venatori se seclara in pecióre de langa o mésa lunga intinsa in midiloculu casei, pre care jucasera in carti. Caporalulu li vorbi ceva bomacesice si ei se departara pe locu, oferindu-ni nóue lavitiile de sieditu. Abia acum amu pututu observa mai bine oda'i'a, in care ne aflámu. Afara de nisce paturi de scanduri, afara de vr'o catev'a bance lungi si més'a din midiloculu odaii, pe care ardeá o lampa, afara de mantalele si armele venatoriloru aninate pe cuiele de pe paretii, nu se aflá nímica alt'a aice.

La intrebarea mea, ca unde se afla femeia si coppii lui Jonu, caporalulu 'mi respunse ca se afla la tatalu ei; „dara“ — adause elu „pe densulu 'lu cautamu noi in tóte chipurile se-lu capatamu si nici ca putem.“

Dupa cateva minute, noi studentii ne luaramu remasu hunu si eu 'lu invitái pe caporalu se visiteze si elu cas'a mea parixtiésca. Elu se aratá multiemitu si asia porniramu noi tuspátru. Ba adeca erámu cinci, cá-ci caporalulu mai luá cu sine pe-unu venatoriu, care inuse urmá dupa noi la o distantia de câte-va dieci de pasi si care — dupa-ce si ajunseramu acasa la ordinulu mai marelui seu trebui se stee ca santinela afara pana-ce mai apoi la dorinti'a mea 'lu lasá si pe densulu se intre, ca se ni arete felhurite iscusinti gimnastice.

Nu multu dupa ace'a, pe candu noi petreceámu velseli la lumin'a aprinsa — cá-ci inoptase — vinu vr'o câti-va feciori sateni si ne poftescu pe toti, pe parintii mei pe sora mea, ce erá féta mare, si pe noi studentii dimpreuna cu venatori pe la jocu.

Este adeca in Mittocu datina, ca a dóua di de craciunu feciorii facu jocu nóptea, la care invita familieele mai de frunte, in cari se afla fete mari. Acestu jocu care adese tiene pana in diua, se face totu-de-a-un'a in cas'a unui gospodariu cinstitu si are de scopu

a multiemi fetelor si parintiloru acestor'a pentru primirea, ce li s'a facutu fecioriloru cu-o di inainte, candu au amblatu cu colind'a, la care privilegiu feciorii suntu pofiti in casa, cinstiti si ospetati, capatandu inca — dupa putintia — câte doue-dieci pana la patru-dieci de cruceri si câte unu colacu mare ca o rotitia la cothiuga de plugu si facutu din fain'a cea mai alésa de grâu.

Parintii miei de ocamdata se desviniira inaintea fecioriloru, ca-su truditi si-aru vré se odichnésca. Dara dupa mai multe indemnari din partea fecioriloru si mai alesu de curiositate se vedemu cumu se vá jucá „Olandr'a," — unu jocu, care dupa spus'a feciorului Taaasi Candrénu, numai odata pe anu se jóca mai frumosu, adeca tocmai acuma sér'a a dóua di de craciunu, parinti, feciori, sora, studenti si venatori ne-amu pornitu cu totii la jocu la Vasilia lui Tiepeiu.

Candu amu ajunsu, tocmai amu aflatu pe feciori si pe fete jucandu „Olandra.“

Joculu „Olandra“ consta din dóue parti. Candu music'a canta partea întâia. — *) atnci, avendu jucausii pe jucausie de-a drépt'a si formandu mai multe parchi, parchile se preambila un'a dupa alt'a intr'unu rondu dupa tactulu musiciei, comandate fiindu de unu arangiatoriu care dupa placulu seu striga séu „inainte,“ in care casu rondulu are se se iavérta in directiunea in care este pusu in miscicare, seu „inderéptu,“ candu fia-care se întórce in directiunea opusa, venindu acuma feciorii de-a drépt'a feteloru si astfelu invertindu-se intregulu rondu in directiunea opusa.

Pe candu se intempla acést'a, in midiloculu rondului se preambila unu fecioru totu dupa tactulu musiciei încatrâu voiesce si pana atunci, pana candu nu si-a alesu vre-o jucausia din rondu, cu care doresce se jóce. Indata ce i-a pusu fetei alese basmau'a ce-o tiene in mana pe dupa grumazi, luandu-o astfelu cu sine in midiloculu rondului, atunci arangiatoriulu striga „hif!“ — semau pentru musica, ca are se caate partea a dóu'a a Olandrei.

Cantandu music'a partea acést'a, nu numai parchi'a din midilocu, dara tóte parchile rondului in ordine buna un'a dupa alt'a incepu a jucá unu feliu de valsu, care se sférsiesce candu parchi'a din midilocu ingenuchie si se saruta.

Apoi arangiatoriulu striga érase „hif!“ music'a canta partea antaiu a „Olandrei,“ parchile se 'nsira din nou in ordinea aratata, numai in loculu feciorului din midiloculu rondului remane fét'a alésa. Ea are acuma dreptulu se-si aléga pe jucausiulu iubitu, dupa a carui guritia f-i ardu buzele de setea sarutarii.

Acestu jocu a placutu intr'atát'a caporalului, încátu rídiendu de bucuria 'si dadú mantau'a si armele camaradului seu, dicându-ni ca si elu voiesce se jóce. Dara abia imbià pe o féta la jocu si bietulu patí un'a buna. Fét'a se supará focu, incepú a stupí si a injurá — cà-ci adeca mittocanele tienu de mare rusíne a-si face' de lucru cu de cei imbracati in straie ostasiesci si nu e pentru o féta mittocana necinste mai mare, decâtu candu i s'aru díce spre exemplu „catanitia.“ —

Sgomotulu facutu de féta atrase luarea aminte a tuturor'a. Joculu si music'a incetara si toti se strinsera

*) Acestu jocu l'a pusu pe note pré stim. nostru amicu si colaboratoriu dlu *Cons. Morariu*. Regretamu ca lipsindune semnele de note nu potemu reproduce aici acestu jocu nationalu. *Red.*

pe langa fét'a nacajita si caporalulu uimitu. Arangiatoriulu „Olandrei,“ unu fecioru sdravenu, fostu sergentu la óste si sciutoriu de puçina limba nemtiasca, luà pe fét'a vatemata in aparare, scóse din chimiru o hartia subscrisa de oficiariulu venatoriloru, prin care li se asicurase fecioriloru petrecerea pentru tóta nóptea si rugá pe caporalu se nu se amestece in jocu. Acést'a, dupa-ce întielese pricin'a, se infurià, se imbracá repede si esí dimpreuna cu camaradulu seu. Noi credeámu, cumuca incidentulu s'a finitu. Dara caporalulu se re'ntórse incurendu cu alti cinci venatori cu baionetele inplantate si puse capetu petrecerii idilice, la care inainte priviamu cu atát'a placere, din care cauza noi studentii n'amu mai schimbatu nici o vorba cu acelu miseru caporalu, ci cu parintii si sor'a mea ne-amu re'ntorsu tristi acasa.

Venatorii au fostu in Mittoculu Matracheniloru. Si ei iutrebuintiáu feliurite mestesiuguri se-si ajunga scopulu. Se imbracáu in sumane, se incaltíu in opinci, luáu pe capu palarii de-ale sateniloru si astfelu travestiti si cu puscele ascunse pe sub sumane mergeáu pe unde credeáu ca li-arú poté picá prad'a in mana.

Gheorghii si Manoli a lui Matrachi au festu prinsí mai pe urma si osénditi pe cale judiciara: Gheorgi la doue-dieci si Manoli la mai puçini ani de închisóre. Gheorgi a si muritu in temni'ta din Lemberg. Jonu inse si asta-di inca ambla fugariu, ingrigindu cu tóte acestea prea bine de socia si copii — dupa cumu spunu mittocanii.

C. Morariu.

ETICHET'A.

IV.

Tienut'a. — Despre amblare. — Despre salutare. — Despre conversare. — Balurile.

*„Il faut tout éffleurer,
Sans rien approfondir.“*

Tienut'a imposanta si fina este fórte esentiala in societate; si daca punemu unu pundu deosebitu pre ea, — o facemu acést'a nu numai pentru-cà este un'a dintre cele mai importante formalitati: ci si pentru-cà este eflusulu unoru insusiri morali fora cari nu póte fi perfecta nici candu.

O tienuta buna póte avé de exemplu si unulu cá acel'a, care, dupa cum se díce: „n'au aflatu pravulu de pusca“ pana candu unui'a mai desceptu i lipsesce cu deseversire.

Dupa cum disei mai susu, tienut'a buna este eflusulu unoru insusiri morali si nu *spirituali*, si unu omu aplecatu spre reutati arareori si numai in casu extraordinariu o póte avé. Cu ocasiunea cea mai de aprópe „se vedu ghiarele mítiei din sacu“ si natur'a dura se tradéza singura de sine.

Tieuuta buna i cáscega omului respectu si gratiositate. Suntu barbati cari cu acést'a intrecu gratiositatea femeiloru, ba si pre acei'a, cari atátu in privinti'a frumsetiei si întieleptiunei, câtu si a istetimei stau inaintea loru.

O femeia cu tienuta buna totudéun'a insuffla respectu si stima, si chiar' de nu ar' fi frumoasa, totu o placuta atátu barbatiloru câtu si femeiloru.

Tienut'a buna, daca nu ni-e eflusulu crescerei prime se póte cáscega prin intuitiune proprie. Trebuie se

finu cu atentiune la tóte faptele si vorbele nóstre pâna atunci, pâna ce totu ce ni-au cadu mai inaiute cu greu, prin dedare ni se va prafice in o a dóu'a natura. Societatile rele inca trebuie se le incungiuramu; cà-ci ori cum totí suntemu cãm de o natura mâimutiésca, si intr'unu gradu mai micu ori mai mare, chiar' si fora voi'a nóstra imitãmu insusirile bune ori rele din pregiuru.

Tienuta rea e de exemplu ace'a, cându barbatulu vorbindu cu o femeia i-si tiêne mâuile in busdunariu, cându inaintea ei siede calare pe scaunu, cându o petrece fumãndu, séu cându vorbesce cu ea cu palari'a pe capu si sugar'a in gura.

Femeiloru, dar' mai vertosu femeiloru tenere, nu li-se cuvine a siede intr'o parte pe scaunu; a-si pune coturile pe msa séu a flura prin chilia. — Altcum aceste se referescu si la barbati.

Daca la urcare in carutia séu la intrare ori esire pe usia, vre-o persóna mai alésa f da preferentia cui'va, ce e dreptu respectivulu nu se cuvine se primésca indata acést'a, dar' la provocare nóua se cuvine cá se se supuna. Opunerea indelungata ar' insemna o mojiéca.

Amblarea inca se tiêne de tienuta.

„Eu pre un gentleman si o dama i cunosc dupa amblarea loru“ i-mi dise odata unu curtesanu placutu; si încãtuva au avutu dreptu.

Preste totu servitorii si maiestrii suntu nescie ómeri, cari traiescu numai din câscigu. Pre ei i poti cunósce dupa ambietulu loru re ede si lipsitu de tóta placerea si facti'a. Ba inca si unii reprezentanti ai clasei comerciantiloru, cari alérge numai dupa grositie inca se tienu de ace'a, cari nu sciu ambla si nici cá i-si voru insusi acést'a nici o data. Cast'a domnésca in âmblare pasiesce linu si siguru, — tóta mișcarea i-e placata si tóta tienut'a i-e corecta. Incãtu numai ie póte se retiene dela grabire si mâuile nu si le clatina.

Salutarea asisderea e unu lucru chiar' asia de caracteristicu, cá si âmblarea. Salutarea ómeniloru culi se deosebesce tare de a celoru neculti. Cultar'a omului o poti judecã in loculu primu dupa salutare; ér' stringerea de mâna este termometrulu aimei. In lumea de acum'a se afectéza multu cu atingerea mânei in locu de stringerea mânei; noi inse suntemu de ace'a parere, cá mai bine se nu damu man'a, de câtu se o iutindemu numai asié cá pe apucate. Altumintrea candu salutamu pre cineva, numai atunci se cuvine se-i damu si man'a, daca respectivulu sta ia amicétiã ori cunoscintia vechia cu noi, séu daca vremu se aretamu prin ace'a o stima deosebita faciã de persón'a respectiva si in acestu casu e mai acomodata asia numita „handshake“ anglezésca.

Dupa ce unu teneru saluta pre o tenera, mai antãiu elu i-si intinde mâ'z; acést'a inse nu o póte face faciã de o persóna mai betranã; ér' persoanele mai puciuu di-tiuse séu tenere, totudéun'a ascépta cá cei mai distinsi séu mai betrani se le intinda man'a.

Sarutarea de man'i au esitu din moda, si numai in unele cercuri mai incrediute are inca locu, candu d. e. cutare barbatu vré se arete o reverentia deosebita faciã de cutare dama, séu o tenera faciã de cutare femeia betrana si venerata.

Barbatulu trebuie se fia atentu si la plecarea. Plecarea eleganta este forte esentiala si se intielege de

sine, cá inaintea persóneloru mai alese si betrané trebuie se se plece mai tare, cá inaintea celoru de rangu mai micu si mai tenere. Respectivulu se grigésca cá plecarea se fia drépta si nu iatr'o lature; cà-ci nimicu nu este mai ridiculosu pentru unu barbatu, cá plecarea intr'o lature.

Pe strada barbatulu totudéun'a f-si redica palari'a cu man'a drépta, plecãdu-si trupulu din susu puçintelu inainte. E de insemnatu, cá palari'a numai câtu si-o redica, dar' nu si-o si smãncesce, precum facu cei mai multi. Cându saluta pre o dama, nu se cade se-si puna palari'a pe capu, pâna ce nu va fi trecutu pre lângã elu. Ori in ce relatiuni intime ar' sta barbatulu cu o femeia, se cuvine cá pe strada se o salute cu tóta reverentia si seriositatea; deórece privitorii nu potu avé cunoscintia exacta despre intimitatea loru si de ace'a portarea, prea confidenta a barbatului, o ar' considerã mai multu de unu dispretiu.

La dame „complimentulu“ au esitu din moda. Suntu inse unele ocaziuni, cându nu se póte incungiurã; d. e. la curte, inaintea persóneloru respectuóse, in bererica inaintea altariului si in ba'uri cându se saluta Lady patronesse.

J. J. ARDELEANU.

Nepotei mele Constanti'a.

— *Repaus. in 24 Aprilie a. c.* —

In visurile mele, tiesute din junie,
Cã la unu angeru dulce la tene cantãmu;
In senu-ti nice-o urma de vre-o vinovatie
Nu amu aflatu... si 'n tene sperantie vii nutriãm.

Dar' tu ce 'n poesiã vietiei trecutória
De-abia privisi in lume cu-unu zimb-tu angerescu,
Si angerii i. choruri cu voci farmecatórie
Te totu chiamãu la densii din senulu parintiescu...

Tu i-ai iubitu pre densii, ei te-au iubitu pre tene
Si-a vóstre sante taine nemene li-au sciutu.
... In sferile divine
Cã si unu visu de auru, cá angeru ai trecutu.

— Pierdutu-te-ãm *Constantia!* si am pierdutu cu tene
Unu radiu viu din sperantia... ce nu-o voiu mai gasi
Necé in nopti de plangeri... si 'n vecinice suspine
Ilusiile mele incepu a se topi!

II.

Si tu ce adi din ceriuri privesci cu duiofie
La-ai tei parinti, ce 'n viétia atãta te-au iubitu,
Culege aloru lacrimi, cà-ci nime 'n lume scie
Ce mare e durerea ce 'n senu li s'a viritu!?

Unu tata si o mama n'au nici o mangaiere
Candu se usuca o rosa, ce senu a nutritu

A ta iubita maica plangundu mereu te cere...
Er' intristatulu tata i cu sufletulu machnit.

O! tu trecusi acolo, de unde nime vine,
Si numai suvenirea-ti remase intre noi.

— „Nu plangeti: tata, mama! tu dici cu siopte line
„De-si sum susu in ceriuri, me credeti totu cu voi...“

... Eu care la Adiu-ti, o dulce sarutare
Nu am potutu pre frunte-ti plangundu cá se depunu,
Trimitu-ti susu la ceriuri in locu de 'mbratiosiare
Aceste triste viersuri ce-a mea dorere spunu
JONU NIITU MACAVEIU.